

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО МАЙЧИН ТУРСКИ ЕЗИК ЗА II КЛАС ИЛИ ЗА ВТОРА ГОДИНА НА ОБУЧЕНИЕ (ИЗБИРАЕМИ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ И/ИЛИ ФАКУЛТАТИВНИ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

В обучението по майчин турски език във II клас или през втората година на обучение продължава процесът на овладяване на езикови и литературни знания, започнали в първи клас или през първата година на обучение, като същите се обогатяват и надграждат. Обучението е насочено към овладяване на основни знания, умения и отношения, свързани с културата на общуването и на речевото поведение, и към реализиране на междупредметни връзки и комплекс от дейности, подчинени на съвременните ключови компетентности.

Чрез учебната програма за II клас или за втора година на обучение се реализират целите на обучението по майчин турски език, свързани с:

- развитие на уменията на учениците за овладяване на майчиния език чрез формиране на основните комуникативно-речеви умения слушане, говорене, четене и писане в зависимост от комуникативната цел;
- овладяване на начални знания за строежа на езика и езиковите и речевите единици, за някои правоговорни, правописни и граматически норми на книжовния турски език;
- формиране на умения за възприемане, осмисляне и интерпретиране на художествен текст съобразно възрастта им;
- развитие на личността на детето чрез системно надградени междупредметни връзки, особено с обучението по български език и литература;
- формиране на отношение на толерантност към културната различност и приобщаване към общочовешките ценности.

Във II клас или през втората година на обучение учебната програма включва понятия, закономерности, факти и норми в областта на фонетиката, морфологията, лексикологията, лексикографията, синтаксиса, правоговора и правописа, като се поставя акцент върху: звуковете (гласни – съгласни и фонетичните им промени в потока на речта), частите на речта (съществително име, прилагателно име, глагол и техните граматически категории), видовете изречения по цел на изказване (съобщително, въпросително и възклицателно), лексикалното значение на думата, видовете учебни речници – правописен, енциклопедичен и др. В учебното съдържание по литература се акцентира върху определени жанрове на литературата и фолклора за деца (басня, народна песен), фигури на речта (повторение и изброяване), компоненти на литературното произведение; върху формирането на читателска и езикова култура.

При структурирането на учебното съдържание се реализира идеята за комплексен подход към езиковите единици, постига се единство в знанията за същността на езиковото явление и неговото реализиране в речта.

Тази учебна програма осигурява възможност за изучаване на учебния предмет *майчин език* в зависимост от годината на обучение за ученици извън II клас при условията на Закона за предучилищното и училищното образование.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови знания
Езиково обучение		
<i>Гласните и съгласните звукове в турския език</i>	<ul style="list-style-type: none"> Пише правилно и четливо буквите от турската азбука. Използва основни езикови единици (звук, сричка, гласни, съгласни) в конкретната комуникативна ситуация. Осмисля сричкообразуващата функция на гласните. Ориентира се за системните отношения в езика: звук-дума-изречение-текст. Разграничава думите с ударение от думите без ударение. Разграничава ударена от неударена гласна и знака за ударение. Познава начини за правописна проверка на гласни в неударени срички. Пренася правилно многосрични думи. Пише правилно думи, съдържащи ğ. Разграничава звучни и беззвучни съгласни. Открива звуковата промяна на беззвучните съгласни p, ç, t, k в края на думата, когато към тях са прибавени окончания, започващи с гласна. Познава начини за правописна проверка на беззвучните съгласни в края на думата. 	<ul style="list-style-type: none"> ударение/vurgu звучни съгласни/yumuşak ünsüzler беззвучни съгласни/sert ünsüzler
<i>Думата като част на речта</i>	<ul style="list-style-type: none"> Разпознава съществителното име като част на речта. Разграничава съществителни собствени и съществителни нарицателни имена. Пише правилно съществителни имена в единствено и множествено число. Пише правилно съществителни собствени имена, като използва знака за разделение. образува и пише правилно умалителни съществителни имена. Разпознава прилагателното име като част на речта. образува и пише правилно умалителни прилагателни имена. Познава глагола като част на речта. Изговаря и пише правилно глаголи в първо лице, единствено и множествено число и в трето лице в множествено число в сегашно време. Пише правилно въпросителните форми на глаголите. Употребява уместно глаголи, прилагателни и съществителни имена 	<ul style="list-style-type: none"> съществително име/ad съществителни собствени/ özel adlar съществителни нарицателни имена/ortak adlar знак за разделение/kesme işareti единствено число/tekil множествено число/çoğul прилагателно име/sıfat глагол/eylem
<i>Думата като речникова единица</i>	<ul style="list-style-type: none"> Използва с помощта на учителя езиковата единица дума в конкретната комуникативна ситуация. Обяснява лексикалното значение на думи от активния речник. 	<ul style="list-style-type: none"> значение на думата/sözcükte anlam

	<ul style="list-style-type: none"> Пише правилно и проверява правописа на думи, завършващи на беззвучните съгласни p, ç, t, k, когато към тях са прибавени окончания, започващи с гласна. 	
Изречението като езикова единица	<ul style="list-style-type: none"> Разграничава и си служи със съобщително, въпросително и възклицателно изречение в зависимост от комуникативната цел. Преобразува съобщително във въпросително изречение и обратно. Разграничава възклицателно изречение. Владее основната употреба на пунктуационните знаци и умее да отделя изреченията в текст, като означава началото му с главна буква и края му с точка, въпросителен и удивителен знак в зависимост от вида на изречението. Използва запетая при изброяване и при наличие на обръщение в изречението. Съставя изречения с правилен словоред. 	<ul style="list-style-type: none"> запетая/virgül възклицателно изречение/ünlem tümcesi
Текст и общуване	<ul style="list-style-type: none"> Ориентира се с помощта на учителя за ролята си в определена комуникативна ситуация. Включва се активно в диалог с помощта на учителя. Прилага правила за речева учтивост при изразяване на съгласие или несъгласие. Разказва, описва, задава въпроси, дава отговори, обяснява във връзка с изучаването на конкретната тема. Преразказва с помощта на учителя отделни епизоди или цялото произведение (разказ, приказка, басня, анекдот). Описва наблюдавана случка, явление, животно, човек и изразява отношението си към тях. Описва наблюдавана картина или серия от картини. Озаглавява собствен и чужд текст. Преписва правилно и пише под диктовка кратък писмен текст. Създава писмен текст, чрез който да преразказва съдържанието на фолклорен или художествен източник. Създава кратко съчинение по наблюдение; пише и адресира лично писмо, поздравителна картичка и покана. 	<ul style="list-style-type: none"> диалог/diyalog епизод/bölüm литературен герой/edebi kahraman съчинение по наблюдение/gözlemlere dayanan yazılı anlatım описание/tasvir лично писмо/özel mektup поздравителна картичка/kutlama kartı покана/davetiye
Литературно обучение		
Тематични области на литературните и фолклорни текстове	<ul style="list-style-type: none"> Разбира общото съдържание на кратък текст по изучаваните тематични области Разбира елементарни полезни подробности от съдържанието на текст от изучаваните тематични области Води елементарен разговор по изучаваните тематични области 	<ul style="list-style-type: none"> автор/yazar поет/şair разказ/öykü басня/fabl

<p>I. ТОВА СЪМ АЗ Това съм аз (име, пол, възраст) Моето семейство. Моите роднини</p> <p>II. ТОВА Е МОЯТ СВЯТ Моето родно място (държава, населено място, дом) Моето училище. Моята класна стая (учебни пособия, цветове) Кръгъл час</p> <p>III. АЗ ОПОЗНАВАМ И ОПАЗВАМ ПРИРОДАТА Домашни любимци. Популярни диви животни Плодове и зеленчуци Сезони и месеци – общо представяне</p> <p>IV. АЗ ПОЗНАВАМ СВЕТА Празници. Традиции и обичаи. Облекло Превозни средства Спортуване – любими спортове</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Задава и отговаря на елементарни въпроси по изучаваните тематични области • Разграничава изучавани или самостоятелно прочетени текстове като литературни или фолклорни произведения. • Разграничава проза и поезия. • Открива значението на непознати думи в контекста на изучаваното произведение. • Различава фолклорна и литературна приказка. • Обрисова с думи картини от литературното произведение. • Отговаря на достъпни въпроси, свързани със съдържанието на изучавания текст – случка, герои и др. • Пише кратък текст, кратко лично писмо/поздравителна картичка, като при необходимост използва опорни думи 	<ul style="list-style-type: none"> • пословица/atasözü
<p><i>Читателски опит</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Чете изразително и коментира литературни текстове. • Чете с подходяща интонация и темп. • Правилно поставя паузите при четене. • Чете по роли или фрагмент от художествен текст. • Открива достъпни за възрастта повторения. 	<ul style="list-style-type: none"> • четене по роли/rollere göre okuma • повторение/yineleme

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИТЕ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишен брой часове за изучаване на учебния предмет във II клас или през втората година на обучение в избираемите учебни часове и/или факултативните учебни часове – 64.

Препоръчително разпределение на часовете:

За нови знания	50%
За упражнения, преговор, обобщение и практически дейности	50%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Очакваните резултати от обучението по майчин турски език, описани в учебната програма, се установяват чрез: наблюдение, диктовка, препис, задачи за създаване на кратки текстове в устна и писмена форма, задачи за четене на глас и по роли, подборно четене, преразказ на фолклорен и художествен текст, словесно обрисване, разказ по картина или по серия от картини, тестови задачи.

Текущи оценки за учебен срок	
Устни изпитвания и участие в работа в клас	минимум 1 оценка
Писмени изпитвания и домашни работи	минимум 1 оценка

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Учебното съдържание по майчин турски език във II клас или през втората година на обучение допринася за постигане на следните ключови компетентности:

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
<i>Компетентности в областта на българския език</i>	➤ трансформиране на кратки текстове на български език; моделиране на изречения; съпоставяне на звукове и букви в българския език и турския език; съпоставяне на съобщително и въпросително изречение в българския език и турския език.
<i>Умения за общуване на чужди езици</i>	➤ осъзнаване на езика като средство за общуване между хората; сравняване на звукове и букви от различни езици.

<i>Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и на технологиите</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ определяне броя на звуковете и буквите в думите; определяне на броя на изреченията в текста; извършване на дейности за групиране и съотнасяне, връзка с учебните предмети математика и околна среда.
<i>Дигитална компетентност</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ използване на системи за електронно обучение в часовете, като учителят съдейства за безопасно използване на интернет при изпълнение на учебните задачи, връзка с всички учебни предмети.
<i>Умения за учене</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ преобразуване на думи чрез замяна; рецитиране на стихотворение; изпълнение на песни; задаване на въпроси по съдържанието на изучаваното литературно или фолклорно произведение; четене наум и на глас художествен текст; участие в разговор и включване уместно в диалог; илюстриране на епизоди от художествено произведение; оцветяване; изработване и надписване на картички; четене на роли, изиграване на диалози (учител – ученик; ученик – ученик).
<i>Социални и граждански компетентности</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ работа в групи, общуване със съученици и учител, изразяване и разбиране на различни гледни точки; активно участие в живота на класа и училището, прилагане на умения, получени в обучението по майчин турски език; участие в диалог по конкретна тема чрез изказване и защитаване на мнение.
<i>Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ коментиране на произведения на различни култури и етноси; участие в постановки, драматизации, празници; връзка с учебните предмети български език и литература, музика и изобразително изкуство.
<i>Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ описание на здравословния начин на живот и дневния режим; подбиране на подходящи езикови средства за описание на здравословни храни.

Забележка: Посочените дейности са примерни и не изчерпват възможностите за изграждане на междупредметни връзки.